

**ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Β΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000**

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗ -
ΕΚΘΕΣΗ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A. Στο απόσπασμα από το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ εξομολογούνται οι σκέψεις και τα συναισθήματα της για το διωγμό που υφίστανται οι Εβραίοι από τους Γερμανούς. Αρχικά εκφράζει τη λύπη και την απογοήτευση της για τις απαράδεκτες αιτιάσεις των Χριστιανών απέναντι στους Εβραίους περί προδοσίας. Έπειτα αναρωτιέται ποιο το νόημα του κοινού αγώνα Εβραίων και Χριστιανών για ελευθερία, αλήθεια και δικαιοσύνη, όταν εκδηλώνεται στο πεδίο της μάχης διαχωρισμός μεταξύ τους. Τον παραπάνω προβληματισμό επιτείνει η αναφορά περιστατικών εξαφανίσεων, συλλήψεων, εξαγορών, βασανιστηρίων των Εβραίων από τους Γερμανούς. Στη συνέχεια εκφράζει την άποψη ότι δεν μπορεί κανείς να μείνει απαθής και ολοκληρώνει ομολογώντας ότι αισθάνεται ενοχές εξαιτίας της απώλειας των αγαπημένων της προσώπων.

B1. Το κείμενο ανήκει στο βιογραφικό είδος του ημερολογίου, όπως φαίνεται από τα παρακάτω εξωτερικά και εσωτερικά στοιχεία:

A. ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Ύπαρξη ημεροδείκτη → Πέμπτη 19 Νοεμβρίου 1942.
- Η γραφή δεν αφορά το παρελθόν, αλλά το παρόν. Πρόκειται για βιωματικό χρόνο, όπως φαίνεται από τη χρήση Ενεστώτα, τόσο σε ό,τι αφορά γενικά αποδεκτές κρίσεις όσο και σε ό,τι σχετίζεται με τις περιγραφές των φρικαλεοτήτων (ιστορικός ενεστώτας).
- Η πρωτοπρόσωπη αφήγηση τονίζει πως ο αφηγητής είναι ομοδιηγητικός και αυτοδιηγητικός.
- Η φωνή του αφηγητή απευθύνεται σε κάποιο οικείο πρόσωπο («Αγαπητή Κίττυ»). Πρόκειται για το λεγόμενο «ψευδοπροσωπικό», όπου ο αποδέκτης είναι αυτός που καταγράφεται στο κείμενο και προς τον οποίον απευθύνεται το κείμενο, μα που δε θα γίνει αναγνώστης.
- Δίνεται έμφαση στην αφήγηση γεγονότων (ιδιαίτερα στην τρίτη §) και όχι στη σκηνική δράση.
- Ύπαρξη τοπικών προσδιορισμών («κρησφύγετο», «καμαρούλα», «χτυπώντας εκείνη την πόρτα που θα βρουν να τους περιμένει πλούσια λεία», «εδώ», «στο ζεστό μου κρεβάτι»).

B. ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- Πρόκειται για κείμενο προσωπικό: ο τόνος είναι εξομολογητικός.
- Ουσιαστικά είναι μονόλογος χωρίς αποδέκτη.

- Καλύπτονται προσωπικά γεγονότα (η καθημερινότητα του αφηγητή) αλλά και σημαντικά που αφορούν τη ζωή του, μα και τα προβλήματα της εποχής.
- B2.** Η τρίτη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με παραδείγματα. Τα παραδείγματα αντλούνται από την καθημερινή πραγματικότητα της εποχής. Η επιλογή των συγκεκριμένου τρόπου ανάπτυξης της παραγράφου επιτυγχάνει να αισθητοποιήσει με ενάργεια και να πείσει τον αναγνώστη για την αγριότητα των Γερμανών και την τραγική θέση των Εβραίων.
- B3.** Η συγγραφέας έχει καταφέρει προσωρινά να κρυφτεί και να αποφύγει τη σύλληψη και την εκτέλεση. Αυτό όμως της προκαλεί συναισθήματα ενοχής καθώς γνωρίζει την τύχη των πιο αγαπητών της ανθρώπων - βασανιστήρια και θάνατος. Ανάμεικτα συναισθήματα ασφάλειας («ζεστό κρεβάτι»), ενοχής («τίποτα») και τρόμου για όσα υφίστανται οι οικείοι της διακατέχουν τη συγγραφέα, συναισθήματα που επιτείνονται από το γεγονός ότι η ίδια κρύφτηκε, γλίτωσε από το αντισημιτικό μένος των Γερμανών.
- B4.**
Διανοήθηκαν: φαντάστηκαν, υπέθεσαν, σκέφτηκαν
Συγκλονισμένοι: συντετριμμένοι, κατασυγκινημένοι
Προδίδουν: μαρτυρούν, αποκαλύπτουν
Μοίρα: πεπρωμένο, ειμαρμένη
Βάσανα: κακουχίες, ταλαιπωρίες, παθήματα
- B5.a.**
Τα σχόλια: «πλούσια λεία», «οι δυστυχημένοι», «το πράγμα είναι τραγικό». Το γεγονός: Οι Γερμανοί το κάνουν αυτό (συλλαμβάνουν Εβραίους) συστηματικά με τη λίστα στο χέρι. Άλλοτε πάλι οι Εβραίοι πληρώνουν λύτρα για κάθε κεφάλι, προκειμένου να σωθούν.
- β.** Με την ενεργητική σύνταξη τονίζεται το πρόσωπο που ενεργεί, ενώ με την παθητική η ενέργεια, η πράξη. Η συγγραφέας, επομένως, χρησιμοποιεί την παθητική σύνταξη για να δώσει έμφαση στη σκληρότητα και την κτηνωδία που υπέστησαν αγαπημένα της πρόσωπα από τους Γερμανούς.
- Γ.**
- Ορισμός ρατσισμού** Ρατσισμός είναι η διάκριση που γίνεται σε βάρος φυλών, ομάδων ή προσώπων, η μεροληπτική αντιμετώπιση αυτών. Πιο απλά, όμως, θα χαρακτηρίζαμε ρατσιστή εκείνον που με τη συμπεριφορά του και τη στάση του εκφράζει μισάνθρωπες θεωρίες που διαχωρίζουν μεταξύ τους τα άτομα. Λόγω απουσίας άλλου καταλληλότερου όρου, ο ρατσισμός γενικεύεται και με τον προσδιορισμό «κοινωνικός» δηλώνονται

Μεταβατική Παράγραφος

ποικίλες άλλες διακρίσεις μεταξύ ατόμων που ανήκουν σε διαφορετική κοινωνική τάξη, πολιτική παράταξη κλπ.

Ως επιστημονική θεωρία ο ρατσισμός έχει ανατραπεί σε μεγάλο βαθμό στην εποχή μας, ως τρόπος ζωής, όμως, οι ρατσιστικές αντιλήψεις δείχνουν έντονα το παρόν τους και σε κάποιες περιπτώσεις απειλούν με την αναβίωση τους.

1η Ν. Ενότητα

Φαινόμενα ρατσισμού στην καθημερινή ζωή

- Έξαρση του αρνητικού εθνικισμού: Προβολή της αντίληψης περί απόλυτης καθαρότητας ενός έθνους και της υπεροχής του σε σχέση με άλλα (αναβίωση φασιστικών και ναζιστικών θεωριών).
- Αρνητική συμπεριφορά απέναντι σε ανομοιογενείς πληθυσμούς που αποτελούν μειονότητες (τσιγγάνοι, οικονομικοί μετανάστες κλπ.).
- Διακρίσεις μεταξύ φύλων: Η συνταγματική κατοχύρωση της γυναίκας δε συνοδεύτηκε από την έμπρακτη εξίσωση της με το αντίθετο φύλο.
- Αλαζονική αντιμετώπιση ομάδων που διαθέτουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, π.χ. ομοφυλοφίλων, ασθενών με AIDS, ναρκομανών, πρώην παρανομούμενων κλπ.

2η Ν. Ενότητα

Τρόποι αντιμετώπισης του ρατσισμού

- Αρρώγες στην προσπάθεια καταπολέμησης των φαινομένων ρατσισμού καθίσταται πρωτίστως η παιδεία. Ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της παιδείας που συνίσταται στα εξής:
  - καλλιέργεια της ανεκτικότητας και του σεβασμού απέναντι σε άτομα που διαφοροποιούνται εθνικά, φυλετικά, θρησκευτικά, κοινωνικά και μέσα στα πλαίσια της σχολικής ζωής.
  - Επαφή και γνωριμία με τον πολιτισμό άλλων λαών είτε μέσα από το περιεχόμενο συγκεκριμένων μαθημάτων π.χ. Ιστορία, είτε με τη διοργάνωση εκδηλώσεων που στόχο θα έχουν την ανάδειξη της διαφορετικότητας και την καταπολέμηση στερεότυπων αντιλήψεων σε βάρος άλλων εθνών και κοινωνικών ομάδων καθώς και την ανεύρεση κοινών σημείων στην κουλτούρα κάθε εθνότητας (πολιτιστικές εκδηλώσεις, αδελφοποιήσεις με σχολεία άλλων χωρών κ.ά.).
- Σημαντική ευθύνη φέρει και η πολιτική ηγεσία.
  - οι πολιτικοί παράγοντες οφείλουν να μην ενισχύουν με εμπρηστικές δηλώσεις τα μίσση και να μην υπονομεύουν τις θρησκευτικές, φυλετικές και κοινωνικές μειονότητες

καλλιεργώντας το φανατισμό. Επίσης πρέπει να μην υποθάλλουν τον αρνητικό εθνικισμό προάγοντας αντιλήψεις περί φυλετικής καθαρότητας και ανωτερότητας του έθνους έναντι των υπολοίπων (αντιθέτως, επιβάλλεται η διαμόρφωση κλίματος διαλόγου, συναίνεσης, συνεργασίας με τις κυβερνήσεις άλλων κρατών).

- Το κράτος είναι αναγκαίο να διαμορφώσει συγκεκριμένη πολιτική απέναντι στις μειονότητες (προγράμματα ομαλής ένταξης και αφομοίωσης των μειονοτικών ομάδων στον εθνικό κορμό με συγκρότηση σχολικών μονάδων, δημόσιες επενδύσεις, διεύρυνση θέσεων εργασίας, προσδιορισμό κρατικών εκτάσεων για εγκατάσταση, ανάδειξη της κουλτούρας τους, σεβασμό στα ήθη και έθιμα, στη θρησκεία, στη γλώσσα, επανένταξη στο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον των πρόσφατα αποφυλακισθέντων, των απεξαρτημένων ναρκομανών, ατόμων με ειδικές ανάγκες κ.ά.).
- Επιπλέον, εξαιρετικά σπουδαίος μπορεί να αποβεί και ο ρόλος των πνευματικών ανθρώπων.
  - οφείλουν να καταγγέλλουν φαινόμενα ρατσισμού στην πολιτική αλλά και κοινωνική ζωή και οι ίδιοι να αποτελούν πρότυπα θετικής συμπεριφοράς με τις πράξεις και το έργο τους.
  - Ανάληψη πρωτοβουλιών για σύναψη σχέσεων με εξέχουσες προσωπικότητες άλλων κρατών και οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων με σκοπό την αλληλογνωριμία και την εδραίωση της ειρήνης.
- Κάθε πολίτης πρέπει να εμφορείται από πνεύμα συμφιλίωσης και κατανόησης καθώς και από διάθεση αυτοκριτικής.
  - σημαντική παράμετρος αποτελεί και η ισχυροποίηση της προσωπικής παιδείας που ενισχύει την κρίση και συμβάλλει στη συνειδητοποίηση ότι ο ρατσισμός διχάζει τους ανθρώπους και υπονομεύει την ειρήνη και τη σταθερότητα σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Ισχυροποίηση των οργανισμών που αναπτύσσουν διεθνώς δραστηριότητες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΟΗΕ, UNICEF κ.ά). Αυτό σημαίνει:
  - ανάληψη περισσότερων πρωτοβουλιών εκ μέρους των συγκεκριμένων οργανισμών μέσα σε πλαίσια ελευθερίας ως προς τη διαμόρφωση της πολιτικής τους.
  - Ο χαρακτήρας των αποφάσεων που θα λαμβάνονται από τα συγκεκριμένα όργανα πρέπει να είναι δεσμευτικός για τις κυβερνήσεις όλων των κρατών.